

Висновки. Отже, організація аудиторної та самостійної роботи студентів в оркестровому класі за кредитно-модульною системою дозволить оптимізувати весь процес фахової підготовки майбутніх учителів музики у педагогічному університеті.

Література

1. Оркестровий клас (камерний оркестр): Програма навчального курсу для студентів мистецького факультету педагогічного університету. Спеціальність: «Музична педагогіка і виховання». Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр (за вимогами кредитно-модульної системи) / Укл. Пляченко Т. М. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 36 с.
2. Положення про організацію навчального процесу в Кіровоградському державному педагогічному університеті імені В. Винниченка / Уклад: Козир І. А., Рябець С.І. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 80 с.

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ САМОДІЯЛЬНОГО ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА ТА ФОРМИ ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Пономаренко Т. В.

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. В статті розглядається історичний аспект становлення та розвитку самодіяльного хорового виконавства.

Ключові слова: хорова творчість, самодіяльність, самодіяльний хоровий колектив.

Аннотация. Пономаренко Т. В. Вопросы развития самодельного хорового исполнительства и формы его организации в современных условиях. В статье рассматривается исторический аспект становления и развития самодельного хорового исполнительства.

Ключевые слова: хоровое творчество, самодельность, самодельный хоровой коллектив.

Annotation. Ponomarenko T. The questions of progress of amateur chorus performance and forms of its organization in the modern terms. In this article the historical aspect of origin and progress of amateur chorus performance is considered.

Key words: chorus creation, amateur, amateur chorus group.

Постановка проблеми. Хорова самодіяльність є органічною частиною художньої народної творчості – специфічної форми діяльності широких мас, яка поєднує в собі ідею масового культурного руху і мистецтва.

Культурно-освітнє значення хорової самодіяльності в сучасних умовах важко переоцінити. Особливу роль вона відіграє там, де немає професійних колективів і самодіяльні хори є єдиним живим джерелом музично-пісенної культури, перш за все – народної, безпосереднє спілкування з якою має велике виховне значення.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання розвитку самодіяльного хорового виконавства та форми його організації висвітлені в наступних публікаціях: Анисимов А. И. «Работа с самодеятельным хором» (Москва, 1938), Попов С. В. «Организационные и методические основы работы самодеятельного хора» (Москва, 1961), Соколов В. Г. «Работа с хором» (Москва, 1983), Хомічевський М. «Посібник для керівника самодіяльного хору» (Київ, 1960), Шоміна Л. «Работа с самодеятельным хорovým коллективом» (Москва, 1988).

Мета статті - на основі аналізу спеціальної літератури розглянути шляхи становлення та традиції хорового самодіяльного виконавства.

Результати дослідження. Хорова самодіяльна творчість має давні традиції. В прогресивних колах Росії та України склались демократичні форми колективної аматорської творчості, які можна вважати свосереднім попередником сучасних форм художньої самодіяльності. Помітний внесок в народну музично-хорову освіту зробили безкоштовні народно-співочі та музично-хорові класи, курси співочої грамоти, хорові спілки, народні консерваторії. Особливу роль у цьому культурному рухові другої половини ХІХ століття відіграла Безкоштовна музична школа в Петербурзі – перший загальнодоступний музичний учбовий заклад, мета якого полягала в залученні до музичної культури демократичних верств населення.

Великий внесок в розвиток хорової культури України зробили видатні діячі – М. В. Лисенко, М. Д. Леонтович, К. Г. Степенко, М. Вериківський, П. Козицький та інші. Так, загальну популярність і пошану мав український хоровий колектив, яким керував М. В. Лисенко. Він був відомий не тільки в Україні. З великим успіхом проходили його концерти і в Санкт-Петербурзі, концертмейстером в яких виступав М. П. Мусоргський. Особливістю творчої роботи цього колективу було те, що він складався з цілого ряду невеликих хорів, які працювали в багатьох містах України, вивчаючи спільний репертуар.

Вперше термін «самодіяльність» було використано як визначення вищої форми розвитку самосвідомості мас більшовицькою газетою «Правда». «Чим ширше самодіяльність пролетаріату, – повідомляла «Правда» від 22 червня 1914 року, – тим більше коло борців він (пролетаріат) випустить з свого середовища...» Виявлення свідомої творчої діяльності людей у сфері мистецтва було визначено як «художня самодіяльність».

Демократизація музичної культури, яка проявилась вже в перші роки становлення незалежної самостійної України, визначила характер змісту і подальший розвиток масових форм хорового мистецтва. Цей час характеризується, з одного боку, утворенням широкої мережі хорових гуртків, з іншого - об'єднанням окремих невеликих гуртків в хорові масиви, число учасників яких доходило часом до десятка тисяч чоловік (як це можна було спостерігати, наприклад, на конкурсах ім. М. Д. Леонтовича). Така специфічна форма хорового виконання була викликана громадсько-політичними подіями в країні. Важливе для того часу не тільки слухове, але й зорове враження досягалось завдяки кількісним ознакам. Масовий хор використовувався як могутній засіб музично-слухового оформлення і зорово-декоративної монументальності.

Хорова самодіяльність активно вклучається в найрізноманітніші форми музично-освітньої роботи: в концерти з приводу важливих подій, де політичні промови чергувались із співом українських пісень, у воєнно-шефську роботу з музичної освіти воїнів незалежної України, у всілякі народні інсценізації, свята та гуляння, в численні конкурси, огляди, олімпіади, які розгорнулись по всій країні. Не випадково у 1936 році в Москві було проведено першу Всесоюзну хорову олімпіаду, яка вперше зосередила увагу громадськості на одному з самих розповсюджених видів мистецтва – хоровому співі.

В роки Великої Вітчизняної війни учасники самодіяльності своєю творчою працею піднімали патріотичний дух народу. В 40-50-ті роки утворюються державні народні хори в різних регіонах Росії (на Уралі, Волзі, у Сибіру, Рязані, Омську та ін.), України (у Києві, Чернівцях, на Кіровоградщині) та інших республіках. Це відбилось і на розвитку хорового самодіяльного руху. Самодіяльним хорам була близька і зрозуміла народна основа, манера виконання, народнопісенний репертуар колективів такого профілю.

Самодіяльна хорова творчість набула особливої активності в кінці 50-х років, коли було прийнято ряд кардинальних заходів, які суттєво зміцнили хорову самодіяльність. Певну роль при цьому відіграли численні огляди, фестивалі художньої самодіяльності, які стали проводитись регулярно в районах, містах, краях, зонах, а також всесоюзні. В кінці 50-х – на початку 60-х років хорова самодіяльність стала помітно наближатись до професійних форм діяльності, запозичуючи у неї традиційні методи роботи, організаційну структуру і творчі заходи.

Культурно-просвітнє значення хорової самодіяльності важко переоцінити в сучасних умовах. Спів у хорі дає можливість виражати свої почуття, переживання, своє ставлення до змісту пісні. У хорі інтерес до мистецтва як до джерела духовного збагачення, естетичні почуття і потреби формуються на основі безпосередньої активної діяльності.

Участь у хоровій самодіяльності значно збагачує знання з музичного мистецтва, що, в свою чергу, сприяє розвитку пізнавальних можливостей і здібностей в освоєнні прекрасного. Адже хорове мистецтво тісно пов'язане з усіма іншими видами мистецтва – музикою, театром, кіно. Це створює можливість використання в хоровій художній самодіяльності пісенного матеріалу з кінофільмів, опер, окремих музичних творів, що сприяє загальному розвитку, вихованню естетичного ставлення до дійсності.

Велику роль у вихованні любові до музики в самодіяльному колективі відіграють ті методи та засоби, якими володіє керівник, його вміння розкрити глибину та деталі хорового твору. Продуманий, творчо підготований показ нового для хору твору з привертанням уваги колективу то до однієї, то до іншої особливості музики та поетичного тексту, супроводжений яскравою бесідою – це запорука того, що твір з цікавістю буде прийнято співаками хору.

Естетичне та етичне виховання учасників хорової самодіяльності головним чином здійснюється в процесі самих хорових занять, репетицій, концертних виступів з їх обговоренням. Все вирішує творча направленість та висока вимогливість до себе керівника, його ерудиція та художній смак.

Самодіяльні хори утворюються при клубах, палацах культури, на підприємствах, в установах, вузах, технікумах, школах. У багатьох випадках підставою для їх утворення є та чи інша масова кампанія, як, наприклад, огляд художньої самодіяльності або громадські свята. Хори, що виникають, не завжди життєздатні. Це обумовлюється складом хору, матеріальною базою, кваліфікацією керівника, ставленням місцевих громадських організацій. В більшості випадків такі хори виявляються тимчасовими – після оглядів і конкурсів вони перестають існувати. Однак, якщо до них проявлено певну увагу і турботу з боку місцевих громадських організацій, вони стають невід'ємною частиною культурного побуту того підприємства, де були утворені. Хорові колективи, діяльність яких тимчасова, не мають перспектив у своєму розвитку і не можуть стати засобом культурного виховання мас. Систематичність і плановість роботи самодіяльних хорових колективів – це основна і необхідна умова їх нормального розвитку і плідотворної діяльності.

Висновки та подальший напрямок дослідження. Постійне оновлення естетичних почуттів подовжує життя людини, робить його яскравішим і багатшим, а мета художньої самодіяльності – допомогти

людині оновити свої творчі сили та естетичні почуття. Тому дослідження традицій хорового самодіяльного виконавства та подальший розвиток цього напрямку народної творчості є важливою справою сьогодення.

Збагачення художньої скарбниці суспільства досягається на основі поєднання художньої самодіяльності та професіонального мистецтва. Утворення мережі аматорських народних колективів зміцнює хорову самодіяльність, стабілізує роботу великої кількості її учасників та сприяє зростанню її ідейно-художнього рівня.

РОЗВИТОК РЕФЛЕКСІЇ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ НАД АВТОПОРТРЕТОМ

Пильнік Р. О.

Криворізький державний педагогічний університет

***Анотація.** У статті автор розглядає поняття рефлексії у філософському, психологічному, педагогічному аспектах. Виконання навчально-творчих робіт у жанрі автопортрету показано як шлях розвитку рефлексії майбутніх викладачів образотворчого мистецтва.*

***Ключові слова:** рефлексія, самопізнання, самоаналіз, самооцінка, автопортрет.*

***Аннотация.** Пильник Р. Развитие рефлексии в процессе работы над автопортретом. В статье автор рассматривает понятие рефлексии в философском, психологическом, педагогическом аспектах. Выполнение учебно-творческих работ в жанре автопортрета показано как средство развития рефлексии будущих преподавателей изобразительного искусства.*

***Ключевые слова:** рефлексия, самопознание, самоанализ, самооценка, автопортрет.*

***Annotation.** Pylnik R. Development of a reflection during work above a self-portrait. In the article an author examines the concept of reflection in philosophical, psychological, pedagogical aspects. Implementation of educational-creative works in the genre of self-portrait is shown as mean of development of reflection of future teachers of fine art.*

***Key words:** reflection, self-knowledge, self-examination, self-appraisal, self-portrait.*

Постановка проблеми. У процесі підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва важливе місце посідає розвиток їх індивідуально-особистісних якостей, зокрема, комунікативної складової навчальної діяльності. Адже специфіка викладання дисциплін образотворчого циклу розуміє під собою постійне тісне спілкування у системі вчитель-учень, яке має бути продуктивним. «Пізнай себе!» – закликав Сократ, адже аналіз та оцінка чужої морально-естетичної позиції